

"Els germans Marx eren d'una pasta especial. No com

MARC VILA



Lidia Rueda prepara Andreu Buenafuente per una sessió fotogràfica disfressat de Groucho Marx. Per al còmic català, Groucho no va ser comprès en la seva època.

Groucho i jo, Buenafuente, o no

Andreu Buenafuente és el 'fan' número 1 de Groucho Marx, s'identifica plenament amb el seu pensament. El presentador de 'Sense títol 2' és un devorador de biografies de Groucho, i diu que prefereix el seu perfil humà, abans que el d'artista.

La desaparició de Groucho Marx, ara fa vint anys, va passar gairebé desapercebuda als mitjans de comunicació, ja que va morir tan sols tres dies després d'Elvis Presley. Vostè se'n recorda, d'aquell 19 d'agost de 1977?

—No. La veritat és que no me'n recordo. També va tenir la mala sort que dos anys abans va morir en Franco. Primer, que jo era molt jove en aquella època, i segon, que estava molt ocupat provant de saber què era allò de la transició. S'ajunten les dues coses, i la conclusió és que jo realment no en vaig ser conscient, de

la seva mort. Recordo el descobriment de les seves pel·lícules. La meua fal·lera pel Groucho és més propera en el temps. Entro a investigar la figura del Groucho, de fet, fa uns deu anys, aproximadament.

—Com es va introduir al marxisme?

—Jo vaig entrar en el seu món com tothom, amb les pel·lícules. És l'ham, el vincle. Però una mica més endavant, vaig anar llegint els seus llibres, i descobrint la seva vida. Aquesta fase és la més atractiva per a mi, perquè m'ha reforçat tot el que jo pensava o creia que pensava d'ell. I a més he descobert una persona

que m'interessa molt. El que va dir, el que pensava, el que feia. Les seves biografies, més que els seus propis llibres, que són un divertiment i no reflecteixen el Groucho de veritat, m'interessen més. A mi m'agrada el Groucho persona, més que el Groucho artista, del qual només tinc els referents de les seves pel·lícules, perquè no vaig viure a la seva època.

—A partir d'Una nit en l'òpera, la seva obra més popular, el seu humor es va anar diluint cada vegada més. Hollywood va acabar dominant els germans Marx, o van ser ells mateixos qui es van deixar dominar en pro de l'èxit?

—Jo crec que va ser mig i mig. Jo no crec que ells fessin les pel·lícules que volien fer. Sempre he tingut aquesta impressió. A més, això pot quedar reforçat pel fet que ells arriben al cinema grans, amb moltíssima experiència al darrere. Els seus espectacles en teatre eren molt més vius, transgressors i frescos que no pas en el cinema. I si tenim en compte el cinema d'aquella època, amb les seves limitacions i els seus clixés comercials, crec que van poder fer el que volien, però mai al cent per cent. Això encara dona més valor a les seves pel·lícules. Jo no em vull ni imaginar què passaria amb els germans Marx als 90. Amb tota la tècnica al seu abast, tots els mitjans econòmics, serien una passada.

—Però els germans Marx als anys 90 no serien esclaus, precisament, d'aquesta societat mediàtica?

—Suposo que sí. Però penso que quan hi ha qualitat, idees, i una certa trajectòria en la carrera d'un artista això no passa. Els booms mediàtics ajuden, però ells tenien moltes coses a dir, pensaven molt, i per tant no s'haguessin cremat. Això és ciència-ficció total, és clar. Però ells eren d'una pasta especial. Artistes cent per cent. No com ara, que hi ha certs booms mediàtics que no tenen cap mena de fonament. Jo crec que haguessin aguantat, però mai ho sabrem, això.

—Què n'hauria pensat, Groucho Marx, d'un programa de televisió com el Sense títol?

—Suposo que si l'hagués vist, diria que podria fer aquest programa amb una cama lligada a l'esquena. I potser diria que està molt bé això de portar la nostra família perquè ens rigué les gràcies. No sé què hagués pensat. Tampoc som molt marxistes, nosaltres, en l'humor, encara que en tenim algun toc, m'imagino.

—Hi ha un homenatge ben explícit al programa, que és el guionista mut, que recorda sens dubte el Harpo. Vostè seria el Groucho, la Margaret Dumont seria la Mariló Casals. I el Chico qui seria? L'Oriol Grau?

—El que passa és que l'Oriol, de vegades, fa de Mar-

garet Dumont, en el sentit que jo estic enfrontat amb ell. Tenim tics. És inevitable.

—Però hi ha un homenatge exprès, sobretot amb la figura del guionista mut.

—Però és un homenatge no pensat. Ho asseguro. De veritat que en aquell moment no vam dir, farem un Harpo. El guionista, si algú el recorda, va començar com un home que m'entrava coses juntament amb el Toni Soler, que tampoc deia res, el primer any. Va passar que el segon any, el Soler s'independitzava, i que continuava aquell home sense dir res. I quan hi passàrem dos mesos i escaig, ens vam adonar que era el Harpo. Vull dir que això encara et demostra més que ho portem a la sang. I que sense ser conscients estem fent homenatges inconscients. És brutal, això.

Les tretze pel·lícules dels germans Marx, segons les preferències d'Andreu Buenafuente.

Una nit en l'òpera (1935)

Duck Soup (1933)

At the circus (1939)

The big store (1941)

A Day at the Races (1937)

Go West (1940)

Cocoanuts (1929)

El conflicte dels Marx (1930)

Una nit a Casablanca (1946)

Love happy (1950)

Room Service (1938)

Pistolers d'aigua dolça (1931)

Plomes de cavall (1932)



MARC VILA

—Crec que el Groucho entendria el sentit de l'humor dels catalans?

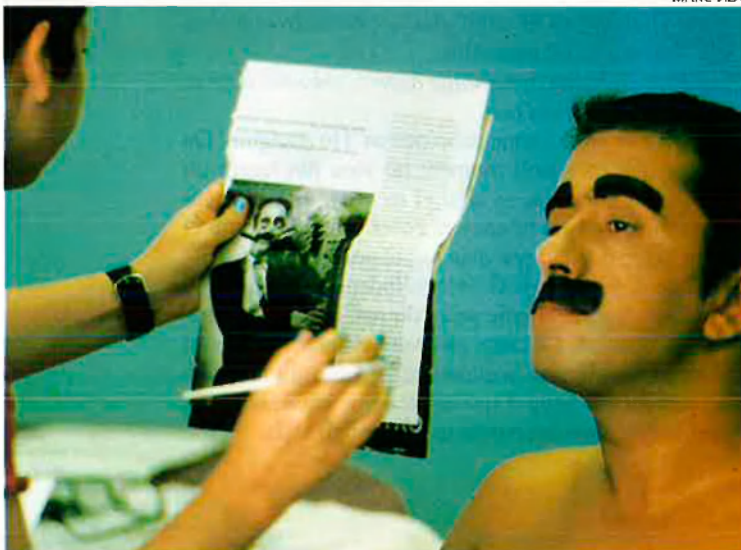
—Sí. Jo crec que tenim un humor semblant al que tenia ell. I penso que no és precisament massa americà el seu humor. És un humor més europeu, més anglès. L'humor americà és de vegades molt infantil, molt visual, poc evolucionat, en general.

—Quins punts de contacte hi ha entre l'humor jueu i el català?

—És una reflexió que no havia fet mai, però ben pensat, sí que hi ha relació entre els dos universos, el jueu i el català. En el fons, ells també estan a la defensiva. Són una minoria, una ètnia que es defensa. I l'humor jueu és així. Per això ens agrada tant a nosaltres. Perquè en el fons també som una mena d'ètnia que es defensa, i tenim una personalitat molt definida.

"No crec que els germans Marx fessin les pel·lícules que volien fer. Els seus espectacles en teatre eren molt més vius, transgressors i frescos que no el cinema."

"Woody Allen és el digne successor de Groucho.



MARC VILA

"Groucho Marx era un avi entranyable, amb un cor d'infant. Cada vegada m'agrada més el seu perfil humà. De persona que planta cara a la vida, però des de la trinxera de l'humor."

I això genera unes inèrcies pròpies que fan un perfil d'humorista semblant al d'un humorista jueu.

—*Un dels seus desitjos impossibles és haver conegut en persona Groucho Marx. Quan es mori i pugi al cel, el primer que demanarà és una cita amb Groucho?*

—Home, i tant! El que no sé és si estarà al cel ell, o jo! Ja veurem si hi coincidim. Realment, a mi m'hauria agradat molt haver-lo conegut en vida. I m'ha reforçat molt aquesta idea un llibre que he llegit últimament, que es diu *Hola y adiós*, d'una periodista que va conviure molt amb ell durant els seus últims anys, i reflecteix el Groucho de gran. Era un avi entranyable, amb cor de nen. I és que a mi cada vegada m'agrada més el perfil humà del Groucho. De persona que planta cara a la vida, però des de la trinxera de l'humor. A mi, la gent tremendista, filosòfica i metafísica em cansa molt.

—*Al seu testament, Groucho va deixar escrit que volia que l'incineressin. Però es veu que unes setmanes després de la seva mort, van trobar una nota on deia que volia que l'enterressin al costat de la Marilyn Monroe. A vostè li agradaria que l'incineressin, o que l'enterressin al costat de la Marilyn?*

—No ho he pensat. Realment, quan em mori, no m'importa el que facin amb mi. Sóc molt sincer, perquè cada vegada sóc més escèptic sobre tot això. I suposo que ell també ho era. Però per fer el seu acudit final potser va escriure aquesta nota. Perquè el Groucho era una home a qui li feia molta por la mort. A mi també me'n fa molta. L'existència humana és una cosa que no entenc. És la degradació de la persona, fins

acabar sent un ocellat que l'han de posar dins d'una capsula. És una cosa contra la qual sempre em rebel·laré. I per tant em fa ràbia ara mateix pensar què fan amb mi. Que facin el que vulguin!

—*Si l'incineressin, donaria un deu per cent de les cendres al seu agent?*

—No, perquè el meu agent sóc jo! M'hauria de cremar jo a mi mateix, una altra vegada, i llavors... Ara seriosament, m'agradaria quan morís, que m'enterressin amb el meu pare, que li tinc molt d'afecte i va morir aquest any. El meu pare va ser un home d'humor impressionant. Humor casolà, humor de carrer. Ell és l'home a qui dec el meu ADN d'aquest tipus.

—*Al seu pare li agradava el Groucho?*

—Sí. Però ell era d'una altra generació, que potser no acabava d'entendre o no va fer l'esforç d'entendre els germans Marx. Potser perquè no li interessava tant.

—*Ara no es pot citar amb el Groucho Marx, però potser sí que algun dia podria conèixer en persona el*

Woody Allen. Li faria il·lusió?

—Sí, home. I tant! El Woody Allen és el digne successor, en un altre registre, del Groucho. Va agafar el relleu de l'humor del segle. Tots dos són impressionants.

—*I quins altres hereus ha deixat el marxisme?*

—És difícil de dir. A banda del Woody Allen hi ha gent que també m'agrada, i que té uns registres molt semblants. En Bill Cosby, per exemple. És un home que l'admira molt, i que fins i tot va ser amic personal del Groucho, de gran.

—*Vostè diu que és un mitòman. Si visqués als EUA, el dia del vintè aniversari de la seva mort hauria anat a visitar-lo a la seva tomba?*

—No sóc molt de cementiris, jo. Preferiria anar a un altre lloc vinculat a la seva vida. Però faria alguna cosa, sí. Jo sóc mitòman. Ho reconec. Potser m'agradaria visitar el lloc on va viure. Però no caldria que fos exactament el dia de la seva mort. Crec que la gent que som malalts d'un mite, els homenatges els fem de forma quotidiana. Per llegir un llibre no cal que sigui l'a-

niversari de la mort.

—*Creu que va ser prou homenatjat i comprès en vida?*

—Com sempre, les persones avantguardistes i innovadores pateixen la incomprensió de la seva època. Això és molt dur, però sempre ha estat així, i sempre ho serà. No estem preparats per als canvis forts, i només els veiem amb el distanciament dels anys. Però jo crec que ell, com que va viure tants anys, va arribar a sentir que era una llegenda.

"L'humor català i el jueu tenen en comú que sempre estan a la defensiva. Els jueus són una minoria, una ètnia que es defensa del món exterior. Per això ens agrada tant el seu humor, perquè en el fons també som com una ètnia que es defensa."

Ignasi Abad